

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΣΥΝΕΞΕΤΑΣΗΣ ΕΚΕΘΣΗΣ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

ΕΙΡΗΝΗ – ΠΟΛΕΜΟΣ

ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΠΑΙΔΙΟΥ ΕΝ ΚΑΙΡΩ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ 1

«Το όνειρο του παιδιού είναι η ειρήνη»

Ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζονται τα παιδιά άλλαξε ριζικά το 1989, όταν ο ΟΗΕ προώθησε και κατοχύρωσε τη σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, η οποία επικυρώθηκε σχεδόν από κάθε χώρα του κόσμου. Η παιδική ηλικία αναγνωρίζεται ως μια ευάλωτη περίοδος, που τα παιδιά χρειάζονται προστασία, ασφάλεια και φροντίδα. Εκεί, όπου το παιδικό παιχνίδι μετουσιώνεται σε οβίδες και τα παιδιά δεν περνούν την καθημερινότητά τους στις αίθουσες του σχολείου, αλλά στα ανήλιαγα καταφύγια, διδασκόμενα τον τρόμο και την καταστροφή, εκεί σίγουρα δεν παρέχεται η ασφάλεια και η φροντίδα. Με αφορμή λοιπόν τον πόλεμο στην Ουκρανία και τις αναρίθμητες εικόνες ντροπής, που κατακλύζουν την καθημερινότητά μας, με εικόνες παιδιών, που διασχίζουν απεγνωσμένα και έντρομα τα σύνορα, μπορούμε άραγε να αντιληφθούμε τον αντίκτυπο, που θα έχει όλο αυτό στην ψυχοσυναισθηματική τους εξέλιξη;

Ποιο παιδί δεν έχει δικαίωμα στο παιχνίδι; Ποιο παιδί δεν έχει δικαίωμα στην ανεμελιά; Οι πιο ουσιαστικές συνέπειες είναι ότι τα συγκεκριμένα παιδιά θα βιώνουν διαρκώς τον φόβο και την αβεβαιότητα για το μέλλον και θα κατακλύζονται από αρνητικά συναισθήματα. Πιθανόν θα παρουσιάζονται ανήμπορα στο να εξελιχθούν συναισθηματικά με ομαλό τρόπο στην μετέπειτα ενήλική ζωή τους. Όταν ένας άνθρωπος και δη ένα μικρό παιδί, έρθει αντιμέτωπο με τον φόβο και τον κίνδυνο απώλειας της ίδιας του της ζωής αναπτύσσει έναν ιδιαίτερα ευαίσθητο ψυχισμό, που το ωθεί να αδιαφορεί για τον πλησίον του. Τα παιδιά, που έχουν βιώσει τον πόλεμο αναπτύσσουν ακούσια το ένστικτο της επιβίωσης, το οποίο ενεργοποιείται ως ένστικτο αυτοσυντήρησης. Συνεπώς, η εξοικείωση με την απειλή διαμορφώνει και διαπλάθει αυτόματα και το χαρακτήρα τους.

Τα παιδιά ενός πολέμου στερούνται της παιδικότητάς τους, καθώς προσπαθούν καθημερινά να εγκλιματιστούν στα νέα δεδομένα και τις συνθήκες της απώλειας της οικογένειάς τους, ενός πιθανού τραυματισμού τους ή απλώς της προσαρμογής στα καταλύματα των εξειδικευμένων δομών υποδοχής προσφύγων. Ξαφνικά, βρίσκονται εκπατρισμένα, χωρίς τις ανέσεις και την ασφάλεια, που τους παρείχε το σπίτι, στο οποίο μεγάλωσαν. Ο αφιλόξενος χώρος ενός προσφυγικού καταλύματος οφείλει να αποτελέσει προσωρινά το καινούργιο τους «σπίτι». Έτσι, επέρχεται ένας βαθμός ωριμότητας, που δεν αναλογεί στην ηλικία τους και που προφανώς θα επιχειρούν να αναπληρώσουν σε όλο το φάσμα της ενήλικης ζωής τους τα χαμένα παιδικά χρόνια και τις χαρές, που αυτό συνεπάγεται.

Εμβαθύνοντας, η οικογένεια, ως ο πρωτογενής φορέας κοινωνικοποίησης αποτελεί την μικρογραφία της κοινωνίας, όπου το παιδί αναζητά πρότυπα, αξίες και συμπεριφορές διαμορφώνοντας σταδιακά την προσωπικότητά του. Τα πρώτα ερεθίσματα, λοιπόν, τα εκλαμβάνει από την οικογένεια και καθώς τα επεξεργάζεται υιοθετεί το σύστημα αξιών του, που καθορίζει και τη μετέπειτα συμπεριφορά του. Το παιδί όμως του πολέμου δεν έχει τη δυνατότητα να ολοκληρωθεί συναισθηματικά μέσα σ' ένα υγιές, προστατευμένο και ισορροπημένο οικογενειακό περιβάλλον εξαιτίας του αποδεκατισμού πολλών μελών της οικογένειας και της αδυναμίας παροχής τροφής, ένδυσης, στέγης και ασφάλειας. Με τον τρόπο αυτόν, αναπτύσσονται προσωπικότητες ανθεκτικές

στην ανασφάλεια, που εμφορούνται από αρνητικά συναισθήματα μίσους οργής και χαμηλής αυτοεκτίμησης.

Το μετατραυματικό στρες, που συνοδεύει πολλά θύματα πολέμου και ιδίως μικρά παιδιά θεωρείται μια αγχώδης διαταραχή, που πυροδοτείται από το φόβο του θανάτου μέσα σε συνθήκες πολέμου. Η ανάκληση σκέψεων και εικόνων σχετικές με το τραυματικό γεγονός επηρεάζουν σε ένα τρομερά μεγάλο βαθμό τη λειτουργικότητα του παιδιού, το καθηλώνουν συναισθηματικά και το καθιστούν ευερέθιστο και ανήμπορο να βιώσει θετικά συναισθήματα. Συχνές είναι και οι περιπτώσεις, που παιδιά του πολέμου αναπτύσσουν βίαιη και καταθλιπτική συμπεριφορά, που προκαλεί δυσκολίες στη σύναψη υγιών διαπροσωπικών σχέσεων.

Προς ενίσχυση των παραπάνω, σε συνθήκες πολέμου, το παιδί αδυνατεί να επιτύχει την αυτοπραγμάτωση και να ακολουθήσει πλήρως τις προσωπικές του φιλοδοξίες. Μία από τις σημαντικότερες συνέπειες του πολέμου είναι η στέρηση της εκπαίδευσης, ως αναφαίρετου κοινωνικού δικαιώματος. Λόγω αναλφαβητισμού ή ψυχικής αδυναμίας το παιδί θα παρουσιάζεται ανήμπορο να επιλέξει ένα επάγγελμα, που το εκφράζει και το ολοκληρώνει σαν προσωπικότητα. Αυτό υφίσταται, βέβαια, και σε κοινωνικό επίπεδο, όπου το παιδί θα εξελιχθεί σε έναν ενήλικα, που προφανώς θα στερείται κοινωνικών δεξιοτήτων. Έτσι, θα καταστρατηγούνται οι προσωπικές του ελευθερίες και θα παραγκωνίζεται η κοινωνική του ευημερία.

Επιπλέον, τα ανήλικα παιδιά, τα οποία στρατολογούνται παράνομα δια της βίας και χρησιμοποιούνται σαν στρατιώτες ακούσια, ακόμα και για τη διεξαγωγή τρομοκρατικών επιθέσεων αποκαλύπτουν την ηθική αναλγησία του πολέμου. Η παράνομη στρατολόγηση ανήλικου πληθυσμού αποτελεί σοβαρή παραβίαση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των παιδιών. Ακόμη, τα παιδιά του πολέμου υφίστανται ανεπανόρθωτες σωματικές συνέπειες, εφόσον γίνονται θύματα επιθέσεων σε σχολεία και νοσοκομεία, κρατούνται όμηροι και πεθαίνουν από υποσιτισμό και μεταδοτικές ασθένειες.

Καταληκτικά, η προάσπιση των δικαιωμάτων των παιδιών οφείλει να αποτελέσει βασική προτεραιότητα των κυβερνήσεων και της οργανωμένης διεθνούς κοινότητας. Τα παιδιά είναι η πιο ευάλωτη ομάδα μπροστά στην φρικαλεότητα του πολέμου και ταυτόχρονα αποτελούν το μέλλον της ανθρωπότητας. Είναι αδήριτη ανάγκη, όλοι εμείς να διασφαλίσουμε τα δικαιώματα των παιδιών και να φροντίσουμε για την προάσπιση του ίδιου του μέλλοντός μας. Άλλωστε, για να επικαλεστώ τα λόγια του μεγάλου Νίκου Καζαντζάκη «Αν έστω και ένα παιδί σε κάποια άκρη του κόσμου πεθαίνει από την πείνα ή από τον πόλεμο, τότε ο πολιτισμός μας έχει αποτύχει οικτρά»...

Ματίνα Κωστοπούλου, 27-11-2022

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ 2

« Εί ρήνη »

Τ' όνειρο τοῦ παιδιοῦ εἶ ναι ἢ εἰ ρήνη

Τ' όνειρο τῆς μάνας εἶ ναι ἢ εἰ ρήνη

Τὰ λόγια τῆς ἀγάπης κάτω ἀπ' τὰ δέντρα

εἶ ναι ἢ εἰ ρήνη.

Ὅπατέρας ποῦ γυρνάει τ' ἀπόβραδο

μ' ἕνα φαρδὺ χαμόγελο στὰ μάτια
μ' ἕνα ζεμπίλι στὰ χέρια του γεμάτο φροῦτα
καὶ οἱ σταγόνες τοῦ ἰδρώτα στὸ μέτωπό του
εἶναι ὅπως οἱ σταγόνες τοῦ σταμνιοῦ
ποὺ παγώνει τὸ νερὸ στὸ παράθυρο,
εἶναι ἡ εἰρήνη.

Ἦσαν οἱ οὐλὲς ἀπ' τὴ λαβωματιῆς
κλείνουν στὸ πρόσωπο τοῦ κόσμου
καὶ μὲς στοὺς λάκκους ποῦσκαψαν οἱ ὀβίδες
φυτεύουμε δέντρα
καὶ στὶς καρδιὲς ποῦκαψε ἡ πυρκαγιὰ
δένει τὰ πρῶτα τῆς μπουμπούκια ἡ ἐλπίδα
κι οἱ νεκροὶ μποροῦν νὰ γείρουν στὸν πλευρό τους
καὶ νὰ κοιμηθοῦν δίχως παράπονο
ξέροντας πῶς δὲν πῆγε τὸ αἶμα τους τοῦ κάκου,
εἶναι ἡ εἰρήνη.

Εἰρήνη εἶναι ἡ μυρουδιά τοῦ φαγητοῦ τὸ βράδυ,
τότε ποὺ τὸ σταμάτημα τοῦ αὐτοκινήτου στὸ δρόμο
δὲν εἶναι φόβος,
τότε ποὺ τὸ χτύπημα στὴν πόρτα
σημαίνει φίλος,
καὶ τὸ ἄνοιγμα τοῦ παραθύρου κάθε ὕφα
σημαίνει οὐρανός,
γιορτάζοντας τὰ μάτια μας
μὲ τὴς μακρινὲς καμπάνες τῶν χρωμάτων του,
εἶναι εἰρήνη.

Εί ρήνη εἶ ναι ἕνα ποτήρι ζεστό γάλα
κι ἕνα βιβλίο μπροστὰ στὸ παιδί ποὺ ξυπνάει,
τότε ποὺ τὰ στάχυα γέρνουν τό ' να στ' ἄλλο λέγοντας:
τὸ φύϊ, τὸ φύϊ
καὶ ξεχειλάει ἡ στεφάνη τοῦ ὀρίζοντα φύϊ,
εἶ ναι ἡ εἶ ρήνη.

Τότε ποὺ οἱ φυλακὲς ἐπισκευάζονται νὰ γίνουν βιβλιοθήκες,
τότε ποὺ ἕνα τραγούδι ἀνεβαίνει ἀπὸ κατώφλι σὲ κατώφλι τῆ νύχτα,
τότε ποὺ τ' ἀνοιξιάτικο φεγγάρι βγαίνει ἀπ' τὸ σύγνεφο
ὅπως βγαίνει ἀπ' τὸ κουρεῖ ο τῆς συνοικίας
φρεσκοξυρισμένος ὁ ἐργάτης τὸ Σαββατόβραδο,
εἶ ναι ἡ εἶ ρήνη.

Τότε ποὺ ἡ μέρα ποὺ πέρασε,
δὲν εἶ ναι μιὰ μέρα ποὺ χάθηκε,
μὰ εἶ ναι ἡ ρίζα ποὺ ἀνεβάζει τὰ φύλλα τῆς χαρᾶς μέσα στὸ βράδυ
κι εἶ ναι μιὰ κερδισμένη μέρα κι ἕνας δίκαιος ὕπνος,
ποὺ νιώθεις πάλι ὁ ἥλιος νὰ δένει βιαστικὰ τὰ κορδόνια του
νὰ κυνηγήσει τὴ λύπη ἀπ' τὶς γωνιὲς τοῦ χρόνου,
εἶ ναι ἡ εἶ ρήνη.

Εἶ ρήνη εἶ ναι οἱ θημωνιὲς τῶν ἀχτίνων στοὺς κάμπους τοῦ καλοκαιριοῦ
εἶ ναι τ' ἀλφαβητὰρι τῆς καλοσύνης στὰ γόνατα τῆς αὐγῆς.
Ἔσαν λές: ἀδελφές μου, - ὅταν λέμε: αὔριο θὰ χτίσουμε.
ὅταν χτίζουμε καὶ τραγουδοῦμε,
εἶ ναι ἡ εἶ ρήνη.

Ἢεῖ ρήνη εἶ ναι τὰ σφιγμένα χέρια τῶν ἀνθρώπων

εἶ ναι τὸ ζεστὸ ψωμὶ στὸ τραπέζι τοῦ κόσμου
εἶ ναι τὸ χαμόγελο τῆς μάνας
Τίποτ' ἄλλο δὲν εἶ ναι ἢ εἰ ρήνη.
Καὶ τ' ἀλέτρια ποὺ χαράζουν βαθιῆς αὐλακιῆς σ' ὅλη τὴ γῆ,
ἕνα ὄνομα μονάχα γράφουν:
Εἰ ρήνη.
Τίποτ' ἄλλο. Εἰ ρήνη.

Πάνω στὶς ράγες τῶν στίχων μου
τὸ τραῖνο ποὺ προχωρεῖ στὸ μέλλον
φορτωμένο στάρι καὶ τριαντάφυλλα,
εἶ ναι ἢ εἰ ρήνη.

Ἀδέρφια,
μὲς στὴν εἰ ρήνη διάπλατα ἀνασαίνει ὅλος ὁ κόσμος
μὲ ὅλα τὰ ὄνειρά μας
Δῦστε τὰ χέρια ἀδέρφια μου,
αὐτὸ ' ναι ἢ εἰ ρήνη.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ :

ΘΕΜΑ Α:

Α1. Να αποδώσετε περιληπτικά το νόημα της 2^{ης} 3^{ης} και 4^{ης} παραγράφου του κειμένου 1 μέσα σε περίπου 80- 100 λέξεις.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β:

Β1α. Να επισημάνετε και να επαληθεύσετε τον τρόπο οργάνωσης της 3^{ης} παραγράφου του «ΚΕΙΜΕΝΟΥ 1».

Μονάδες 10

Β1β. Να εντοπίσετε τις διαρθρωτικές λέξεις μεταξύ των περιόδων της 6^{ης} παραγράφου (Προς ενίσχυση των παραπάνω... θα παραγκωνίζεται η κοινωνική του ευημερία.) και να αποδώσετε τη νοηματική σχέση, την οποία εκφράζει η καθεμία.

Μονάδες 5

Β2α. Με ποια μέσα και τρόπους προσπαθεί η συγγραφέας να αποδείξει τη θέση της στην 3^η παράγραφο του «κειμενου1»;

Μονάδες 10

Β2β. «Η ανάκληση σκέψεων και εικόνων σχετικές με το τραυματικό γεγονός επηρεάζουν σε ένα τρομερά μεγάλο βαθμό τη λειτουργικότητα του παιδιού, το καθλώνουν συναισθηματικά και το καθιστούν ευερέθιστο και ανήμπορο να βιώσει θετικά συναισθήματα.»: Να εντοπίσετε το είδος της σύνταξης ΤΟΥ «ΚΕΙΜΕΝΟΥ 1» και να τη μετατρέψετε στην αντίθετή της. Στη συνέχεια, να τεκμηριώσετε γιατί επιλέγει η συγγραφέας αυτό το είδος της σύνταξης.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Γ:

Γ1. Ποιο κατά τη γνώμη σας είναι το θεματικό κέντρο του ποιήματος, όπως παρουσιάζεται στο «ΚΕΙΜΕΝΟ 2»; Να τεκμηριώσετε πλήρως τη θέση σας επικαλούμενοι τρεις κειμενικούς δείκτες, αποσαφηνίζοντας την λειτουργία τους.

Μονάδες 7

Γ2. Να καταγράψετε τρία συναισθήματα, που αναδύονται στο ποίημα του «ΚΕΙΜΕΝΟΥ 2» και να αποδείξετε τη θέση σας με τουλάχιστον τρεις κειμενικούς δείκτες. Θα μπορούσατε να ταυτιστείτε με τη συναισθηματική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου;

Μονάδες 8

ΘΕΜΑ Δ:

Δ1. Απευθύνετε μια επιστολή προς τους εκπροσώπους του Ευρωκοινοβουλίου, όπου επιχειρείτε να τους καταστήσετε σαφή τα δικαιώματα, που έχουν τα παιδιά του πολέμου, που είναι παιδιά μιας σκληρής και απάνθρωπης πραγματικότητας. Προσπαθείτε να θίξετε, ποια συγκεκριμένα δικαιώματα των παιδιών παραβιάζονται και να καταδείξετε πιθανώς ορισμένες λύσεις, ώστε να ανακουφιστεί στο ελάχιστο ο πόνος αυτών των παιδιών. Η επιστολή να έχει έκταση περίπου 350-400 λέξεις.

Μονάδες 30